ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PRIIT PIKAMÄE
της 9ης Σεπτεμβρίου 2021 [1]

Υπόθεση C-179/20

Fondul Proprietatea SA
κατά
Guvernul României,
SC Complexul Energetic Hunedoara SA, υπό εκκαθάριση,
Compania Națională de Transport al Energiei Electrice «Transelectrica» SA,
SC Complexul Energetic Oltenia SA,
παρισταμένου του:
Ministerul Economiei, Energiei şi Mediului de Afaceri

[αίτηση του Curtea de Apel București
(εφετείου Βουκουρεστίου, Ρουμανία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινοί κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας – Ελεύθερη πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα – Υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας – Ασφάλεια του εφοδιασμού – Οδηγία 2009/72/ΕΚ – Εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας – Οδηγία 2009/28/ΕΚ»

1. Μπορεί κράτος μέλος να παράσχει εγγυημένη πρόσβαση στα συστήματα μεταφοράς και διανομής σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίες χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας;

2. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, αυτό είναι το ερώτημα, από τα προδικαστικά ερωτήματα της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου, Ρουμανία), στο οποίο θα επικεντρωθούν οι παρούσες προτάσεις.

3. Με την απόφασή του, το Δικαστήριο θα έχει, μεταξύ άλλων, την ευκαιρία να αποφανθεί σχετικά με την έκταση της υποχρέωσης των κρατών μελών να παρέχουν στις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα καθώς και σχετικά με τις συνέπειες της παροχής εγγυημένης πρόσβασης σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όσον αφορά την πρόσβαση στα δίκτυα των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που δεν επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Η οδηγία 2009/28/ΕΚ

4. Η αιτιολογική σκέψη 60 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ [2] έχει ως εξής:

«Η κατά προτεραιότητα πρόσβαση και η εγγυημένη πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές είναι σημαντικές για την ένταξη των ανανεώσιμων ενεργειακών πηγών στην εσωτερική αγορά ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2, και στο πνεύμα του άρθρου 11 παράγραφος 3 της οδηγίας 2003/54/ΕΚ [3]. Οι απαιτήσεις για τη διατήρηση της αξιοπιστίας και της ασφάλειας του δικτύου και για την κατανομή ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του εθνικού δικτύου και την ασφαλή λειτουργία του. Η κατά προτεραιότητα πρόσβαση στο δίκτυο παρέχει εξασφάλιση προς τους συνδεδεμένους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές ότι θα μπορούν πάντοτε να πωλούν και να μεταφέρουν την ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές βάσει κανόνων σύνδεσης, όποτε υπάρχει η πηγή. Στην περίπτωση που η ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές είναι εντεταγμένη στην αγορά για άμεση παράδοση, η εξασφαλισμένη πρόσβαση εξασφαλίζει ότι όλη η πωλούμενη ηλεκτρική ενέργεια η οποία λαμβάνει στήριξη διαθέτει πρόσβαση στο δίκτυο, ώστε οι εγκαταστάσεις που είναι συνδεδεμένες με το δίκτυο να μπορούν να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές. Ωστόσο, αυτό δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών να στηρίζουν ή να θεσπίζουν υποχρεώσεις αγοράς ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Σε άλλα συστήματα, καθορίζεται πάγια τιμή για την ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές, συνήθως σε συνδυασμό με υποχρέωση αγοράς για το φορέα εκμετάλλευσης του συστήματος. Στην περίπτωση αυτή, υπάρχει ήδη κατά προτεραιότητα πρόσβαση.»

5. Το άρθρο 16 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Πρόσβαση στα δίκτυα και εκμετάλλευση των δικτύων», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των απαιτήσεων για τη διατήρηση της αξιοπιστίας και της ασφάλειας του δικτύου, και βάσει διαφανών και αμερόληπτων κριτηρίων που καθορίζονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές:

[…]

β) τα κράτη μέλη εξάλλου προβλέπουν ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές έχει προτεραιότητα ή εξασφάλιση πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτροδότησης·

[2] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 140, σ. 16)

[3] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ (ΕΕ 2003, L 176, σ. 37).

γ) τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, κατά την κατανομή των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής, οι φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων μεταφοράς να δίνουν προτεραιότητα σε εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές στον βαθμό που το επιτρέπει η ασφαλής λειτουργία του εθνικού συστήματος ηλεκτροδότησης και βάσει διαφανών και αμερόληπτων κριτηρίων. […]»

2. Η οδηγία 2009/72/ΕΚ

6. Το άρθρο 3 της οδηγίας 2009/72/ΕΚ[4], το οποίο επιγράφεται «Υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και προστασία του πελάτη», ορίζει στις παραγράφους 2 και 14 τα εξής:

«2. Τηρώντας πλήρως τις οικείες διατάξεις της [Σ]υνθήκης, και ιδίως το άρθρο 86, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενεργείας, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες μπορούν να αφορούν την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας του εφοδιασμού, την τακτική παροχή, την ποιότητα και τις τιμές παροχής, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής αποδοτικότητας, της ενεργείας από ανανεώσιμες πηγές και της προστασίας του κλίματος. Οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας της Κοινότητας στους εθνικούς καταναλωτές. Όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού, την ενεργειακή αποδοτικότητα/διαχείριση της ζήτησης και την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και των στόχων που αφορούν την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό, λαμβάνοντας υπόψη το ενδεχόμενο τρίτα μέρη να ζητήσουν πρόσβαση στο δίκτυο.

[…]

14. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να μην εφαρμόσουν τα άρθρα 7, 8, 32 ή/και 34 αν η εφαρμογή τους θα παρεμπόδιζε, από νομική ή πραγματική άποψη, την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας προς το κοινό οικονομικό συμφέρον, και αν η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν επηρεάζεται σε βαθμό που να αντιβαίνει προς τα συμφέροντα της Κοινότητας. Τα συμφέροντα της Κοινότητας περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον ανταγωνισμό όσον αφορά τους επιλέξιμους πελάτες σύμφωνα με την παρούσα οδηγία και το άρθρο 86 της [Σ]υνθήκης.»

7. Το άρθρο 15 της οδηγίας 2009/72, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κατανομή φορτίων και εξισορρόπηση», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη της προμήθειας ηλεκτρικής ενεργείας βάσει συμβατικών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που απορρέουν από τις προδιαγραφές της πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών, ο διαχειριστής συστήματος μεταφοράς είναι, όπου ασκεί τα καθήκοντα αυτά, υπεύθυνος για την κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής που βρίσκονται στην περιοχή του και για τον καθορισμό της χρήσης των διασυνδέσεων με τα άλλα συστήματα.

[4] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 55).

2. Η κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής και η χρήση των διασυνδέσεων γίνονται βάσει κριτηρίων που εγκρίνονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, όπου αυτές είναι αρμόδιες, και που πρέπει να είναι αντικειμενικά, να δημοσιεύονται και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενεργείας. Τα εν λόγω κριτήρια λαμβάνουν υπόψη την οικονομική προτεραιότητα της ηλεκτρικής ενεργείας που προέρχεται από διαθέσιμες εγκαταστάσεις παραγωγής ή από μεταφορές μέσω διασύνδεσης καθώς και τους τεχνικούς περιορισμούς του συστήματος.

3. Τα κράτη μέλη επιβάλλουν στον διαχειριστή συστήματος να ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας 2009/28/ΕΚ όταν κατανέμει τα φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενεργείας. Μπορούν επίσης να επιβάλλουν στον διαχειριστή συστήματος να δίνει προτεραιότητα όταν κατανέμει τα φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής που παράγουν συνδυασμένα θερμότητα και ηλεκτρισμό.

4. Ένα κράτος μέλος μπορεί, για λόγους ασφάλειας του εφοδιασμού, να επιτάσσει να δίδεται προτεραιότητα, κατά την κατανομή φορτίων, στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν εγχώριες πηγές πρωτογενούς ενεργειακού καυσίμου, σε αναλογία που δεν υπερβαίνει, κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους, το 15 % της συνολικής ποσότητας πρωτογενούς ενεργείας η οποία απαιτείται για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενεργείας που καταναλώνεται στο εν λόγω κράτος μέλος.

[…]»

8. Το άρθρο 32 της οδηγίας 2009/72, το οποίο επιγράφεται «Πρόσβαση τρίτων», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την εφαρμογή ενός συστήματος για την πρόσβαση τρίτων στα συστήματα μεταφοράς και διανομής με βάση δημοσιευμένα τιμολόγια, το οποίο ισχύει για όλους τους επιλέξιμους πελάτες και εφαρμόζεται αντικειμενικά και χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών του συστήματος. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα εν λόγω τιμολόγια, ή οι μεθοδολογίες που διέπουν τον υπολογισμό τους, να εγκρίνονται προτού τεθούν σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 37, τα δε τιμολόγια αυτά και οι μεθοδολογίες –στην περίπτωση που μόνο μεθοδολογίες εγκρίνονται– να δημοσιεύονται πριν από την έναρξη ισχύος τους.

2. Ο διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς ή διανομής μπορεί να αρνείται την πρόσβαση λόγω έλλειψης χωρητικότητας. Η άρνηση αυτή πρέπει να αιτιολογείται δεόντως, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του άρθρου 3, και να βασίζεται σε αντικειμενικά, τεχνικά και οικονομικά αιτιολογημένα κριτήρια. […]»

Β. Το ρουμανικό δίκαιο

9. Για τη μεταφορά της οδηγίας 2009/72 στην εθνική έννομη τάξη, η Ρουμανία εξέδωσε πλείονες πράξεις, περιλαμβανομένων του Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 (νόμου 123/2012 περί ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου), της 10ης Ιουλίου 2012 (*Monitorul Oficial al României*, αριθ. 485 της 16ης Ιουλίου 2012) (στο εξής: νόμος 123/2012), και, κατ' εφαρμογήν του εν λόγω νόμου, την Hotărârea Guvernului nr. 138/2013 privind adoptarea unor măsuri pentru siguranța alimentării cu energie electrică (απόφαση 138/2013 της Κυβέρνησης σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για την ασφάλεια του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια), της 3ης Απριλίου 2013 (*Monitorul Oficial al României*, αριθ. 196 της 8ης Απριλίου 2013) (στο εξής: απόφαση 138/2013).

10. Κατ' αρχάς, το άρθρο 5 του νόμου 123/2012, το οποίο επιγράφεται «Ενεργειακό πρόγραμμα», όριζε στην παράγραφο 3 τα εξής:

«Με απόφαση της Κυβέρνησης, για λόγους ασφάλειας του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια, είναι δυνατόν να παρέχεται εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας για ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν καύσιμα εγχώριας παραγωγής, αλλά μόνο για ετήσια ποσότητα πρωτογενούς ενέργειας η οποία δεν υπερβαίνει το 15 % της συνολικής ποσότητας καυσίμου που απαιτείται για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που αντιστοιχεί στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση της χώρας.»

11. Εν συνεχεία, η απόφαση 138/2013 προέβλεπε στο άρθρο της 1 τα εξής:

«Παρέχεται εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας για ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στον θερμοηλεκτρικό σταθμό της Mintia ιδιοκτησίας της Societatea Comercială Complexul Energetic Hunedoara SA, διασφαλίζοντας τη συνεχή λειτουργία του με μέση ηλεκτρική ισχύ τουλάχιστον 200 MW.»

12. Στο ίδιο πνεύμα, το άρθρο 2 της εν λόγω απόφασης όριζε τα εξής:

«Παρέχεται εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας για ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από την Societatea Comercială Complexul Energetic Oltenia SA, διασφαλίζοντας τη συνεχή λειτουργία της με μέση ηλεκτρική ισχύ τουλάχιστον 500 MW.»

13. Το άρθρο 3 της απόφασης 138/2013 όριζε τα εξής:

«Η Compania Națională de Transport al Energiei Electrice "Transelectrica" SA, ως διαχειριστής συστήματος μεταφοράς, οφείλει να διασφαλίζει κατά την κατανομή φορτίων προτεραιότητα στην ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στους θερμοηλεκτρικούς σταθμούς των άρθρων 1 και 2 υπό τους όρους που προβλέπονται στις κανονιστικές πράξεις που εκδίδει η Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei [(ANRE), εθνική ρυθμιστική αρχή ενέργειας].»

14. Το άρθρο 4 της απόφασης 138/2013 προέβλεπε τα εξής:

«Για τη διατήρηση του επιπέδου ασφάλειας του εθνικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, η Societatea Comercială Complexul Energetic Hunedoara SA υποχρεούται να παρέχει βοηθητικές υπηρεσίες στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, ηλεκτρικής ισχύος τουλάχιστον 400 MW, κατά τα προβλεπόμενα στις κανονιστικές πράξεις που εκδίδει η [ANRE].»

15. Στο ίδιο πνεύμα, το άρθρο 5 της εν λόγω απόφασης όριζε τα εξής:

«Για τη διατήρηση του επιπέδου ασφάλειας του εθνικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, η [Societatea Comercială Complexul Energetic Oltenia SA] υποχρεούται να παρέχει βοηθητικές υπηρεσίες στον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, ηλεκτρικής ισχύος τουλάχιστον 600 MW, κατά τα προβλεπόμενα στις κανονιστικές πράξεις που εκδίδει η [ANRE].»

16. Το άρθρο 6 της απόφασης 138/2013 όριζε ότι τα «μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα απόφαση εφαρμόζονται από τις 15 Απριλίου 2013 έως την 1η Ιουλίου 2015».

17. Με την απόφαση 941/2014 της Κυβέρνησης, η προθεσμία για την εφαρμογή στην Complexul Energetic Hunedoara SA των προβλεπόμενων στα άρθρα 1, 3 και 4 της απόφασης 138/2013 μέτρων παρατάθηκε έως την 31η Δεκεμβρίου 2017.

II. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

18. Η SC Complexul Energetic Hunedoara και η SC Complexul Energetic Oltenia είναι δύο εταιρίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίες χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το προπαρατεθέν ρουμανικό δίκαιο θεσπίζει ως προς τις εταιρίες αυτές τρία μέτρα, των οποίων τα βασικά χαρακτηριστικά είναι τα ακόλουθα:

– κατά προτεραιότητα κατανομή από την Transelectrica[5] της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται στον θερμοηλεκτρικό σταθμό της Mintia ιδιοκτησίας της SC Complexul Energetic Hunedoara και εκείνης που παράγεται στην SC Complexul Energetic Oltenia (άρθρο 3 της απόφασης 138/2013)[6]·

– εγγυημένη πρόσβαση στα συστήματα μεταφοράς και διανομής για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται στους εν λόγω θερμοηλεκτρικούς σταθμούς διασφαλίζοντας τη συνεχή λειτουργία τους με μέση ηλεκτρική ισχύ τουλάχιστον 200 MW και 500 MW, αντιστοίχως (άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 και άρθρα 1 και 2 της απόφασης 138/2013, στο εξής: επίμαχο μέτρο)·

– υποχρέωση της SC Complexul Energetic Hunedoara και της SC Complexul Energetic Oltenia να παρέχουν στην Transelectrica βοηθητικές υπηρεσίες ηλεκτρικής ισχύος τουλάχιστον 400 MW και 600 MW, αντιστοίχως (άρθρα 4 και 5 της απόφασης 138/2013).

19. Η Fondul Proprietatea SA, μέτοχος της Hidroelectrica SA, εταιρίας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, θεωρεί ότι εθίγη από τη λήψη των ως άνω μέτρων από τη Ρουμανία καθόσον συνιστούν, κατ' αυτήν, κρατική ενίσχυση υπέρ της SC Complexul Energetic Hunedoara και της SC Complexul Energetic Oltenia, τις οποίες θεωρεί ανταγωνιστές της.

20. Συνεπώς, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντά της, η Fondul Proprietatea άσκησε ενώπιον του Curtea de Apel București (εφετείου Βουκουρεστίου) προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της απόφασης 138/2013. Με απόφαση της 10ης Μαρτίου 2015, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή.

21. Εν συνεχεία, η προσφεύγουσα άσκησε αναίρεση ενώπιον του Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de Contencios Administrativ și Fiscal (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου – τμήματος διοικητικών και φορολογικών διαφορών, Ρουμανία). Με απόφαση της 22ας Μαΐου 2018, το εν λόγω δικαστήριο αναίρεσε εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθότι το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου) δεν είχε εξετάσει το σύνολο των σχετικών με την έλλειψη νομιμότητας λόγων που είχε προβάλει η προσφεύγουσα. Ως εκ τούτου, το Înalta Curte de

[5] Η Transelectrica είναι ο διαχειριστής συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη Ρουμανία.

[6] Θεωρώ ότι το άρθρο 3 της απόφασης 138/2013 δεν θέτει κανένα όριο στην ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που η Transelectrica κατανέμει κατά προτεραιότητα, καθόσον το όριο του 15 % που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 αφορά μόνον τον μηχανισμό εγγυημένης πρόσβασης. Ενδέχεται, εντούτοις, η ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που παρήχθη στις εγκαταστάσεις παραγωγής του άρθρου 3 της απόφασης 138/2013 και έτυχε κατά προτεραιότητα κατανομής να μην υπερέβη το όριο του 15 % που προβλέπεται στο άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/72.

Casație și Justiție (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Curtea de Apel București (εφετείου Βουκουρεστίου) προκειμένου να εξετάσει το σύνολο των σχετικών με την έλλειψη νομιμότητας λόγων.

22. Επ' ευκαιρία της κατόπιν αναπομπής εκ νέου εξέτασης της προσφυγής ακυρώσεως, το Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου) αποφάσισε, κατόπιν αιτήματος της προσφεύγουσας, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Άρθρο 107 και άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ: Συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, και ειδικότερα μέτρο το οποίο χρηματοδοτείται από το κράτος ή από κρατικούς πόρους, το οποίο έχει επιλεκτικό χαρακτήρα και μπορεί να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, η θέσπιση νομοθεσίας από τη Ρουμανία η οποία προβλέπει, υπέρ δύο εταιριών των οποίων το κεφάλαιο κατέχει κατά πλειοψηφία το Δημόσιο,

α) την παροχή κατά προτεραιότητα πρόσβασης στην κατανομή και την υποχρέωση του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς να αγοράζει βοηθητικές υπηρεσίες από τις εν λόγω εταιρίες, και

β) την παροχή εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από αυτές τις δύο εταιρίες, ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής λειτουργία των τελευταίων;

Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, υπόκειται η εν λόγω κρατική ενίσχυση στην υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ;

2) Άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας [2009/72]: Συνάδει προς το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας [αυτής], η παροχή εκ μέρους του Ρουμανικού Δημοσίου δικαιώματος εγγυημένης πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας σε δύο εταιρίες των οποίων το κεφάλαιο κατέχει κατά πλειοψηφία το Δημόσιο, ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής λειτουργία των τελευταίων;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

23. Επί των προδικαστικών ερωτημάτων υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις η Fondul Proprietatea, η SC Complexul Energetic Oltenia καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

24. Η Fondul Proprietatea και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 2ας Ιουνίου 2021.

IV. Ανάλυση

25. Όπως προεκτέθηκε, κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα επικεντρωθούν μόνο στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Α. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί των εννοιών της «κατά προτεραιότητα κατανομής» και της «εγγυημένης πρόσβασης»

26. Δεδομένης της απουσίας ορισμού των εννοιών της «κατά προτεραιότητα κατανομής» και της «εγγυημένης πρόσβασης» στις οδηγίες 2009/28 και 2009/72, θεωρώ αναγκαία την εξέτασή τους.

1. Επί της έννοιας της «κατά προτεραιότητα κατανομής»

27. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, ο διαχειριστής συστήματος μεταφοράς είναι υπεύθυνος για την κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής. Συναφώς, η κατανομή μπορεί να οριστεί, όπως έπραξε το Δικαστήριο με την απόφαση ENEL, ως η «πράξη με την οποία ο διαχειριστής δικτύου "απευθύνεται" στις εγκαταστάσεις παραγωγής οι οποίες διαθέτουν κατάλληλο απόθεμα ικανότητας και βρίσκονται εντός της γεωγραφικής του ζώνης, αναλόγως των απαιτήσεων της ζητήσεως, προκειμένου να εξασφαλίζει, ανά πάσα στιγμή, την ισορροπία μεταξύ της προσφοράς και της ζητήσεως ηλεκτρικής ενέργειας στο δίκτυο και να διασφαλίζει έτσι τη συνέχεια της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας» [7].

28. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72, η σχετική κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής γίνεται βάσει κριτηρίων τα οποία πρέπει να είναι αντικειμενικά, να δημοσιεύονται και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις και ιδίως να λαμβάνουν υπόψη την οικονομική προτεραιότητα. Συναφώς, ως οικονομική προτεραιότητα νοείται «η κατάταξη των πηγών προμήθειας ηλεκτρικής ενεργείας βάσει οικονομικών κριτηρίων» [8]. Συγκεκριμένα, η κατανομή στις εγκαταστάσεις παραγωγής αρχίζει, κατ' αρχήν, με βάση τη χαμηλότερη προσφορά και συνεχίζεται κατ' αύξουσα κλίμακα μέχρι την πλήρη ικανοποίηση της ζήτησης [9].

29. Εντούτοις, ο νομοθέτης προσάρμοσε την προεκτεθείσα κατανομή εισάγοντας την έννοια της «κατά προτεραιότητα κατανομής». Η κατά προτεραιότητα κατανομή συνίσταται στην κατανομή φορτίων από τον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς στις εγκαταστάσεις παραγωγής βάσει κριτηρίων διαφορετικών από την οικονομική προτεραιότητα. Συγκεκριμένα, μετά την έκδοση της οδηγίας 2009/72, ο νομοθέτης όρισε την κατανομή κατά προτεραιότητα ως, «στο μοντέλο αποκεντρωμένου προγραμματισμού, [την] κατανομή των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση κριτήρια διαφορετικά από την οικονομική σειρά κατάταξης των προσφορών και, στο μοντέλο κεντρικού προγραμματισμού, [την] κατανομή των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση κριτήρια διαφορετικά από την οικονομική σειρά κατάταξης των προσφορών και από τους περιορισμούς δικτύου, με προτεραιότητα στην κατανομή συγκεκριμένων τεχνολογιών ηλεκτροπαραγωγής» [10]. Εν προκειμένω, η οδηγία 2009/72 προβλέπει κατά προτεραιότητα κατανομή για δύο κατηγορίες εγκαταστάσεων παραγωγής.

30. Κατά πρώτον, τα κράτη μέλη οφείλουν να κατανέμουν φορτία κατά προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2009/28, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 15,

7 Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 11).

8 Άρθρο 2 της οδηγίας 2009/72.

9 Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 87).

10 Άρθρο 2, σημείο 20, του κανονισμού (ΕΕ) 2019/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ 2019, L 158, σ. 54).

παράγραφος 3, της οδηγίας 2009/72[11]. Η εν λόγω κατά προτεραιότητα κατανομή, η οποία βασίζεται σε λόγους προστασίας του περιβάλλοντος[12], είναι μηχανισμός στήριξης των ως άνω εγκαταστάσεων[13].

31. Κατά δεύτερον, τα κράτη μέλη μπορούν να κατανέμουν φορτία κατά προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν εγχώριες πηγές πρωτογενούς ενεργειακού καυσίμου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/72[14]. Εντούτοις, η εν λόγω κατά προτεραιότητα κατανομή, η οποία βασίζεται σε λόγους ασφάλειας του εφοδιασμού, περιορίζεται σε «15 % της συνολικής ποσότητας πρωτογενούς ενεργείας η οποία απαιτείται για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενεργείας που καταναλώνεται στο εν λόγω κράτος μέλος».

2. Επί της έννοιας της «εγγυημένης πρόσβασης»

32. Το άρθρο 16 της οδηγίας 2009/28, το οποίο επιγράφεται «Πρόσβαση στα δίκτυα και εκμετάλλευση των δικτύων», επιβάλλει στα κράτη μέλη, κατά την παράγραφο 2, στοιχείο β', να προβλέπουν «ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές έχει προτεραιότητα ή εξασφάλιση πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτροδότησης»[15].

33. Η ως άνω διάταξη δεν ορίζει, ωστόσο, την «εγγυημένη πρόσβαση» και δεν περιέχει καμία ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της. Ως εκ τούτου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η εν λόγω έννοια πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο, με βάση όχι μόνον το γράμμα της διάταξης αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και τον σκοπό που επιδιώκει η κανονιστική ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος[16].

34. Συναφώς, στην αιτιολογική σκέψη 60 της οδηγίας 2009/28 εκτίθενται η λειτουργία της εγγυημένης πρόσβασης, οι συνέπειες της εφαρμογής της και ο σκοπός που επιδιώκει. Κατά την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, η εγγυημένη πρόσβαση εξασφαλίζει «ότι όλη η πωλούμενη ηλεκτρική ενέργεια η οποία λαμβάνει στήριξη διαθέτει πρόσβαση στο δίκτυο». Λαμβανομένης υπόψη της λειτουργίας της, η εφαρμογή της εγγυημένης πρόσβασης συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι «οι εγκαταστάσεις που είναι συνδεδεμένες με το δίκτυο […] χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές». Τέλος, ο σκοπός που επεδίωκε ο νομοθέτης συνίστατο στην «ένταξη των ανανεώσιμων ενεργειακών πηγών στην εσωτερική αγορά ενέργειας» στο πνεύμα της κατά προτεραιότητα κατανομής στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

[11] Η κατά προτεραιότητα κατανομή στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προβλεπόταν επίσης στις οδηγίες που προηγήθηκαν της οδηγίας 2009/72 [άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ 1997, L 27, σ. 20), μετέπειτα άρθρο 11, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/54]. Εξάλλου, η εν λόγω κατανομή γίνεται επίσης υπέρ των εγκαταστάσεων παραγωγής που παράγουν συνδυασμένα θερμότητα και ηλεκτρισμό (άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας 2009/72).

[12] Βλ. αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας 96/92.

[13] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας [COM(2001) 125 final, σ. 25].

[14] Η κατά προτεραιότητα κατανομή στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν εγχώριες πηγές πρωτογενούς ενεργειακού καυσίμου προβλεπόταν επίσης στις οδηγίες που προηγήθηκαν της οδηγίας 2009/72 (άρθρο 8, παράγραφος 4, της οδηγίας 96/92, μετέπειτα άρθρο 11, παράγραφος 4, της οδηγίας 2003/54).

[15] Η οδηγία 2009/28 διαδέχθηκε την οδηγία 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ 2001, L 283, σ. 33). Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/77, το οποίο φέρει τον τίτλο «Θέματα δικτύων», παρείχε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προβλέπουν κατά προτεραιότητα πρόσβαση στο δίκτυο για την παραγόμενη από ανανεώσιμες πηγές ηλεκτρική ενέργεια.

[16] Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Abcur (C-544/13 και C-545/13, EU:C:2015:481, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

35. Εν κατακλείδι, είναι πρόδηλο ότι η έλλειψη στοιχείων για τον προσδιορισμό της έννοιας της «εγγυημένης πρόσβασης» δεν συμβάλλει στην κατανόησή της. Εντούτοις, χωρίς να είναι αναγκαίο για την εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος να οριστεί η εν λόγω έννοια περαιτέρω, θεωρώ ότι η εγγυημένη πρόσβαση, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 60 της οδηγίας 2009/28, είναι μηχανισμός ο οποίος διασφαλίζει στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρόσβαση στα δίκτυα με σκοπό τη διοχέτευση της πωλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

Β. Αναδιατύπωση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

36. Δεν αμφισβητείται ότι, θεσπίζοντας το άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 και τα άρθρα 1 και 2 της απόφασης 138/2013, η Ρουμανία παρέσχε εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα σε εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

37. Εντούτοις, το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση των εννοιών της εγγυημένης πρόσβασης και της κατά προτεραιότητα κατανομής, δεδομένου ότι η εν λόγω διάταξη εξαρτά την παροχή εγγυημένης πρόσβασης από την πλήρωση προϋποθέσεων που σχετίζονται με την κατά προτεραιότητα κατανομή κατά το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/72. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012, εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα μπορούσε να παρασχεθεί μόνο σε «σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν καύσιμα εγχώριας παραγωγής, αλλά μόνο για ετήσια ποσότητα πρωτογενούς ενέργειας η οποία δεν υπερβαίνει το 15 % της συνολικής ποσότητας καυσίμου που απαιτείται για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που αντιστοιχεί στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση της χώρας» [17].

38. Εξάλλου, η Ρουμανική Κυβέρνηση υποστήριξε ενώπιον του Curtea de Apel București (εφετείου Βουκουρεστίου) ότι σκοπός του άρθρου 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 ήταν η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της κατά προτεραιότητα κατανομής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/72. Θεωρώ ότι το γεγονός αυτό οδήγησε το αιτούν δικαστήριο να παραπέμψει στο άρθρο 15, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας κατά τη διατύπωση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος το οποίο αφορά τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης της εγγυημένης πρόσβασης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012.

39. Εντούτοις, εκτιμώ ότι το άρθρο 15, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/72 δεν είναι καθοριστικό προκειμένου να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα το οποίο αφορά, κατ' ουσίαν, τη δυνατότητα κράτους μέλους να παρέχει εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Συγκεκριμένα, η εν λόγω διάταξη της οδηγίας αφορά μόνον την κατά προτεραιότητα κατανομή, υπό προϋποθέσεις, σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν εγχώριες πηγές πρωτογενούς ενεργειακού καυσίμου.

40. Παρατηρώ, αντιθέτως, ότι το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28 είναι η μόνη διάταξη η οποία διαλαμβάνει την εγγυημένη πρόσβαση. Εντούτοις, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν εγγυημένη πρόσβαση στα

[17] Η απόφαση 138/2013 διακρίνει, πάντως, σαφώς την εγγυημένη πρόσβαση (άρθρα 1 και 2) από την κατά προτεραιότητα κατανομή (άρθρο 3).

δίκτυα αφορά μόνον την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (στο εξής: πράσινη ηλεκτρική ενέργεια). Πρέπει, επομένως, να εξακριβωθεί αν το ως άνω άρθρο επιφυλάσσει εγγυημένη πρόσβαση μόνο στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια.

41. Θεωρώ, εξάλλου, ότι η εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, προσαρμόζει, εν μέρει και μόνο για την πράσινη ηλεκτρική ενέργεια, τους κανόνες περί πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα που προβλέπονται στο άρθρο 32 της οδηγίας 2009/72.

42. Συγκεκριμένα, το άρθρο 32 της οδηγίας 2009/72, και ιδίως η παράγραφός του 1, θεσπίζει την αρχή της ελεύθερης πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα, αρχή η οποία συνεπάγεται την επιβολή απαγόρευσης στα κράτη μέλη να προβλέπουν κανόνες πρόσβασης στα δίκτυα οι οποίοι εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των χρηστών. Δεδομένου, όμως, ότι πρόκειται για μηχανισμό με τον οποίο διασφαλίζεται η πρόσβαση στα δίκτυα των εγκαταστάσεων παραγωγής που επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης, με σκοπό τη διοχέτευση της πωλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας, η εγγυημένη πρόσβαση επιδρά αναμφίβολα στην πρόσβαση, στα ίδια δίκτυα, των εγκαταστάσεων παραγωγής που δεν επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης. Λόγω της επίδρασης αυτής, η εγγυημένη πρόσβαση όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του άρθρου 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72.

43. Σε συνέχεια της εξέτασης αυτής, είναι επίσης αναγκαίο να εξακριβωθεί αν αντιβαίνει στο άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, της οδηγίας 2009/72 η εγγυημένη πρόσβαση όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο. Συγκεκριμένα, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η παροχή εγγυημένης πρόσβασης αποδόθηκε, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, στην ανάγκη εγγύησης της ασφάλειας του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια. Οσάκις προβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, ο συγκεκριμένος δικαιολογητικός λόγος εξετάστηκε πάντοτε από το Δικαστήριο υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 14, της οδηγίας 2009/72, το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να περιορίζουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ελεύθερη πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της ίδιας αυτής οδηγίας, όταν η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης συνεπάγεται τον κίνδυνο να παρεμποδιστεί η εκπλήρωση, εκ μέρους των επιχειρήσεων του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, των υποχρεώσεών τους παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

44. Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο χρήσιμη απάντηση για την επίλυση της διαφοράς, θεωρώ αναγκαίο να αναδιατυπωθεί το δεύτερο υποβληθέν στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα [18].

45. Επομένως, προτείνω να αναδιατυπωθεί το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ως εξής:

«Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, καθώς και του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 14, και του άρθρου 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτές εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση η οποία παρέχει εγγυημένη πρόσβαση στα συστήματα μεταφοράς και διανομής σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια;»

[18] Πρβλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, T-Systems Magyarország (C-263/19, EU:C:2020:373, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Γ. Ανάλυση του αναδιατυπωμένου προδικαστικού ερωτήματος

46. Όπως προεκτέθηκε, θα επιχειρήσω να εξακριβώσω, κατ' αρχάς, αν το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28 επιφυλάσσει την εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα μόνο στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια. Εν συνεχεία, θα εξετάσω τον περιορισμό τον οποίο συνεπάγεται η εγγυημένη πρόσβαση, όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο, ως προς την αρχή της ελεύθερης πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 καθώς και την ενδεχόμενη δικαιολόγησή του υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 14, της ίδιας οδηγίας.

1. Επί της συμβατότητας της εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με την εγγυημένη πρόσβαση που θεσπίζει η οδηγία 2009/28

47. Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, «τα κράτη μέλη εξάλλου προβλέπουν ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές έχει προτεραιότητα ή εξασφάλιση πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτροδότησης». Προκειμένου να εξακριβωθεί αν, με το γράμμα της εν λόγω διάταξης, η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να επιφυλάξει την εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα μόνο στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια, θα ερμηνεύσω τη διάταξη από γραμματικής και τελολογικής απόψεως[19]. Η ανάλυση αυτή θα καταδείξει ότι η παροχή εγγυημένης πρόσβασης σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι, υπό προϋποθέσεις, συμβατή με την οδηγία 2009/28.

α) Επί της γραμματικής ερμηνείας

48. Από τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28 δεν μπορεί να συναχθεί ότι απαγορεύεται στα κράτη μέλη να παρέχουν εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

49. Συγκεκριμένα, στο κείμενο στη γαλλική γλώσσα, το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28 προβλέπει ότι «les États membres prévoient, en outre, soit un accès prioritaire, soit un accès garanti au réseau pour l'électricité produite à partir de sources d'énergie renouvelables». Στο κείμενο στην αγγλική γλώσσα, η ίδια διάταξη προβλέπει ότι «Member States shall also provide for either priority access or guaranteed access to the grid-system of electricity produced from renewable energy sources». Τέλος, το κείμενο της εν λόγω διάταξης στην εσθονική γλώσσα προβλέπει ότι τα κράτη μέλη «sätestavad ka taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kas eelistatud või tagatud juurdepääsu võrgusüsteemile».

50. Επομένως, παρότι σε καθεμία από τις ως άνω γλωσσικές αποδόσεις επιβάλλεται υποχρέωση, αυτή συνίσταται στην εκ μέρους των κρατών μελών παροχή στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια κατά προτεραιότητα ή εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα, χωρίς επιφύλαξη της εν λόγω πρόσβασης μόνο στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια. Με άλλα λόγια, καμία από τις εξετασθείσες γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28 δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης της Ένωσης απαγόρευσε στα κράτη μέλη να παρέχουν εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα σε άλλες εγκαταστάσεις παραγωγής πλην εκείνων που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

[19] Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Ben Alaya (C-491/13, EU:C:2014:2187, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

β) Επί της τελολογικής ερμηνείας

51. Για τους σκοπούς της τελολογικής ερμηνείας της επίμαχης διάταξης, πρέπει να επισημανθεί ότι τα συστήματα μεταφοράς και διανομής διαθέτουν εγγενώς περιορισμένη χωρητικότητα διοχέτευσης ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, τα εν λόγω συστήματα δεν μπορούν κατ' ανάγκην να διοχετεύσουν το σύνολο της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται ή μπορεί να παραχθεί στις εγκαταστάσεις που υπάγονται σε αυτά [20].

52. Όσον αφορά το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, από την αιτιολογική σκέψη 60 της ίδιας οδηγίας προκύπτει ότι σκοπός της εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα είναι ιδίως η ένταξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση όσο το δυνατόν περισσότερης πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Συμπεραίνω, επομένως, ότι οι διαχειριστές συστημάτων κατανέμουν στις εγκαταστάσεις παραγωγής που επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης χωρητικότητα διοχέτευσης ηλεκτρικής ενέργειας η οποία αντιστοιχεί στην ποσότητα πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

53. Επομένως, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της εγγενώς περιορισμένης χωρητικότητας των συστημάτων μεταφοράς και διανομής και, αφετέρου, της κατανομής χωρητικότητας την οποία συνεπάγεται η εγγυημένη πρόσβαση, θεωρώ ότι η παροχή εγγυημένης πρόσβασης στα συστήματα στην ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες μόνο, να οδηγήσει στη μη διασφάλιση της πρόσβασης που παρέχεται στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια [21].

54. Εντούτοις, θεωρώ ότι οι συνθήκες αυτές δεν πρέπει να οδηγήσουν σε ερμηνεία κατά την οποία το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28 απαγορεύει, σε κάθε περίπτωση, την παροχή εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής που δεν χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

55. Συγκεκριμένα, για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, ο οποίος συνίσταται στην ένταξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση όσο το δυνατόν περισσότερης πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, δεν είναι αναγκαίο να θεωρηθεί ότι η ως άνω διάταξη απαγορεύει την παροχή εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που δεν χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

56. Εξάλλου, μια τέτοια ερμηνεία έχει τρόπον τινά απόλυτο χαρακτήρα, ο οποίος δεν θεωρώ ότι συνάδει με τη σημαντική ευελιξία που διαθέτουν τα κράτη μέλη στον συγκεκριμένο τομέα. Συγκεκριμένα, κατά το Δικαστήριο, με την έκδοση της οδηγίας 2009/28, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν προέβη σε εξαντλητική εναρμόνιση των εθνικών καθεστώτων στήριξης της παραγωγής πράσινης ενέργειας [22]. Η ερμηνεία αυτή είναι, εξάλλου, συνεπής με τη γενικότερη

[20] Εξάλλου, το ενδεχόμενο αυτό προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72, κατά το οποίο «[ο] διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς ή διανομής μπορεί να αρνείται την πρόσβαση λόγω έλλειψης χωρητικότητας».

[21] Για παράδειγμα, εάν το κράτος μέλος παρείχε εγγυημένη πρόσβαση στα συστήματά του σε όλες τις εγκαταστάσεις παραγωγής που συνδέονται σε αυτά, στην πράξη, καμία από τις εν λόγω εγκαταστάσεις δεν θα μπορούσε να ασκήσει το δικαίωμα στην εν λόγω πρόσβαση. Επομένως, στην περίπτωση αυτή, το κράτος μέλος που παρέσχε την εν λόγω πρόσβαση θα παρέβαινε τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28.

[22] Αποφάσεις της 1ης Ιουλίου 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, σκέψη 59), και της 4ης Οκτωβρίου 2018, L.E.G.O. (C-242/17, EU:C:2018:804, σκέψεις 53 επ.).

διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι «η κανονιστική ρύθμιση [της Ένωσης] στον τομέα του περιβάλλοντος δεν αποσκοπεί σε πλήρη εναρμόνιση» [23]. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι τα κράτη μέλη διατηρούν σημαντικό περιθώριο ευελιξίας όταν θέτουν σε εφαρμογή την εν λόγω πράξη [24].

57. Για το σύνολο των λόγων που προεκτέθηκαν, θεωρώ, όπως και η Επιτροπή, ότι η παροχή από κράτος μέλος εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα σε εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι συμβατή με την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2009/28 εφόσον διασφαλίζεται η εγγυημένη πρόσβαση που παρέχεται στην πράσινη ηλεκτρική ενέργεια. Θα απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η πράσινη ηλεκτρική ενέργεια είχε όντως εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα όπως προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της εν λόγω οδηγίας [25].

2. Επί της συμβατότητας της εγγυημένης πρόσβασης στα δίκτυα για ορισμένες εγκατάστασης παραγωγής με τους κανόνες πρόσβασης που θεσπίζει η οδηγία 2009/72

58. Επ' ευκαιρία της εξέτασης της συμβατότητας εθνικών μέτρων με τους κανόνες πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα που προβλέπουν οι οδηγίες σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας [26], το Δικαστήριο κατάρτισε ένα ιδιαίτερο πλαίσιο ανάλυσης το οποίο προκύπτει από τη διάρθρωση των διατάξεων που ρυθμίζουν την εν λόγω πρόσβαση, πλαίσιο το οποίο θα εκθέσω και προτίθεμαι να εφαρμόσω.

59. Το Δικαστήριο χαρακτήρισε την αρχή της ελεύθερης πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, «ουσιώδες μέτρο» προκειμένου να επιτευχθεί η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας [27]. Η σημασία της εν λόγω αρχής οδήγησε, επομένως, το Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι κάθε περιορισμός που θεσπίζει κράτος μέλος επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες η οδηγία 2009/72 προβλέπει εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις [28].

60. Όσον αφορά τις εν λόγω εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις, το Δικαστήριο εξετάζει το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, της οδηγίας 2009/72 υπό την έννοια ότι επιτρέπει στα κράτη μέλη να περιορίσουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ελεύθερη πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, εάν η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης συνεπάγεται κίνδυνο παρεμπόδισης της εκπλήρωσης, εκ μέρους των επιχειρήσεων του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, των υποχρεώσεών τους παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, οι οποίες ενδέχεται να αφορούν την ασφάλεια του εφοδιασμού [29].

[23] Απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchini και Eolica di Altamura (C-2/10, EU:C:2011:502, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[24] Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, L.E.G.O. (C-242/17, EU:C:2018:804, σκέψη 54).

[25] Όπως αντιλαμβάνομαι, το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 2009/28 μεταφέρθηκε στη ρουμανική έννομη τάξη με το άρθρο 70, στοιχείο a, του νόμου 123/2012.

[26] Η οδηγία 2009/72 διαδέχθηκε την οδηγία 2003/54 η οποία είχε διαδεχθεί την οδηγία 96/92.

[27] Αποφάσεις της 22ας Μαΐου 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, σκέψη 44), της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 76), και της 17ης Οκτωβρίου 2019, Elektrorazpredelenie Yug (C-31/18, EU:C:2019:868, σκέψη 41).

[28] Απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, σκέψη 55).

[29] Απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, σκέψη 58).

61. Παράλληλα, δεδομένου ότι η εξέταση της συμβατότητας εθνικών μέτρων με το άρθρο 32, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, της οδηγίας 2009/72 απαιτεί έλεγχο του αναλογικού χαρακτήρα καθεμίας από τις εν λόγω διατάξεις, το Δικαστήριο θα διενεργήσει τον εν λόγω έλεγχο στο τέλος της εξέτασης προκειμένου, κατά τη γνώμη μου, να αποφευχθεί κάθε περιττή επανάληψη [30].

α) Επί του άρθρου 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72

62. Η αρχή της ελεύθερης πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα διατυπώθηκε, παρότι σε στοιχειώδη μορφή, ήδη από την έκδοση της οδηγίας 96/92 [31]. Εν συνεχεία, η εν λόγω αρχή επαναλήφθηκε συστηματικά και αναπτύχθηκε στις μεταγενέστερες οδηγίες σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας [32].

63. Το άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει, μεταξύ άλλων, «την εφαρμογή ενός συστήματος για την πρόσβαση τρίτων στα συστήματα μεταφοράς και διανομής […] το οποίο ισχύει για όλους τους επιλέξιμους πελάτες». Συναφώς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το δικαίωμα αυτό είναι «ένα από τα ουσιώδη μέτρα που τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν για να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» [33].

64. Εξάλλου, η εν λόγω αρχή απαγορεύει στα κράτη μέλη να οργανώνουν την πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα κατά τρόπο μεροληπτικό. Συγκεκριμένα, το άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει ότι το εν λόγω σύστημα πρόσβασης «εφαρμόζεται αντικειμενικά και χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών του συστήματος» [34]. Το Δικαστήριο έχει συνδέσει την επιβαλλόμενη στα κράτη μέλη απαγόρευση διακρίσεων εις βάρος τρίτων με εκείνη που προβλέπεται, γενικότερα, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας [35], διάταξη κατά την οποία τα κράτη μέλη δεν προβαίνουν σε διακρίσεις όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας.

65. Το Δικαστήριο συνάγει ότι οι εν λόγω διατάξεις «αποτελούν ειδικότερη έκφραση της γενικής αρχής της ισότητας» [36], η οποία επιβάλλει «να μην επιφυλάσσεται σε παρόμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός εάν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς» [37].

66. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν, στην υπό κρίση υπόθεση, υφίσταται διαφορετική μεταχείριση.

[30] Απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψεις 86 και 94).

[31] Βλ. άρθρο 16 της οδηγίας 96/92 και σχετική νομολογία (απόφαση της 7ης Ιουνίου 2005, VEMW κ.λπ., C-17/03, EU:C:2005:362, σκέψεις 37 και 46).

[32] Βλ. άρθρο 20 της οδηγίας 2003/54 και άρθρο 6 της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ (ΕΕ 2019, L 158, σ. 125).

[33] Αποφάσεις της 22ας Μαΐου 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, σκέψη 44), της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 76), και της 17ης Οκτωβρίου 2019, Elektrorazpredelenie Yug (C-31/18, EU:C:2019:868, σκέψη 41).

[34] Η Hidroelectrica δικαιούται να μην υφίσταται δυσμενείς διακρίσεις κατ' εφαρμογήν του άρθρου 32 της οδηγίας 2009/72 (επ' αυτού, βλ. απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψεις 71 έως 75).

[35] Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2005, VEMW κ.λπ. (C-17/03, EU:C:2005:362, σκέψη 46). Παρότι η υπόθεση αφορούσε την οδηγία 96/92, το άρθρο της 3, παράγραφος 1, είναι επ' αυτού πανομοιότυπο με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72.

[36] Αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 2005, VEMW κ.λπ. (C-17/03, EU:C:2005:362, σκέψη 47), και της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 79).

[37] Απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2018, Solvay Chimica Italia κ.λπ. (C-262/17, C-263/17 και C-273/17, EU:C:2018:961, σκέψη 66).

67. Εν προκειμένω, παρασχέθηκε εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα για τουλάχιστον 700 MW, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 και των άρθρων 1 και 2 της απόφασης 138/2013, στην SC Complexul Energetic Hunedoara και στην SC Complexul Energetic Oltenia. Το γεγονός αυτό αρκεί αφ' εαυτού για να διαπιστωθεί διαφορετική μεταχείριση έναντι των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας που είχαν πρόσβαση στα εν λόγω δίκτυα και χρησιμοποίησαν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

68. Εν αντιθέσει προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν θεωρώ ότι είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν με μεγαλύτερο βαθμό λεπτομέρειας οι κατηγορίες εγκαταστάσεων παραγωγής που θίγονται από την προμνησθείσα διαφορετική μεταχείριση. Κατ' αρχάς, εάν το επίμαχο μέτρο αφορούσε το σύνολο των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν εγχώρια καύσιμα, θα είχα επίσης διαπιστώσει διαφορετική μεταχείριση, δεδομένου ότι η καυσιμότητα της πηγής ενέργειας και η γεωγραφική προέλευσή της δεν αποτελούν κριτήρια διαφοροποίησης που αναγνωρίζονται από το άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, το οποίο δεν προβλέπει, άλλωστε, κανένα τέτοιο κριτήριο. Εν συνεχεία, η ύπαρξη άλλων εγκαταστάσεων παραγωγής ικανών να παράσχουν τις ίδιες υπηρεσίες με εκείνες που παρέχουν οι εγκαταστάσεις παραγωγής τις οποίες αφορά το επίμαχο μέτρο πρέπει να εξακριβωθεί, όπως εκτίθεται κατωτέρω, στο πλαίσιο της εξέτασης του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 14, της οδηγίας 2009/72.

69. Εν πάση περιπτώσει, η διαπίστωση και μόνον ότι υφίσταται η εν λόγω διαφορετική μεταχείριση δεν επαρκεί για τον χαρακτηρισμό του επίμαχου μέτρου ως μεροληπτικού εφόσον επιδιώκει θεμιτό σκοπό [38].

70. Όσον αφορά την ενδεχόμενη αιτιολόγηση της εν λόγω διαφορετικής μεταχείρισης, επισημαίνεται ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 δικαιολογεί την παροχή εγγυημένης πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν καύσιμα εγχώριας παραγωγής για λόγους που σχετίζονται με την ασφάλεια του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια. Εξάλλου, από την απόφαση περί παραπομπής συνάγεται ότι οι μετέχοντες στη διαδικασία που υποστηρίζουν ότι η εγγυημένη πρόσβαση, όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο, συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης προέβαλαν τον προμνησθέντα δικαιολογητικό λόγο.

71. Εκτιμώ, όμως, ότι ουδεμία χωρεί αμφιβολία όσον αφορά τη νομιμότητα του επιδιωκόμενου με το επίμαχο μέτρο σκοπού, ήτοι της ασφάλειας του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια στη Ρουμανία.

72. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιβάλλουν στις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που αφορούν την ασφάλεια του εφοδιασμού [39]. Επιπλέον, όσον αφορά τις διατάξεις της ΣΛΕΕ, και ειδικότερα το άρθρο της 36, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η προστασία της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού είναι δυνατόν να περιλαμβάνεται στους λόγους δημόσιας ασφάλειας [40].

[38] Απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 81).

[39] Βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας 2009/72.

[40] Απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2020, Hidroelectrica (C-648/18, EU:C:2020:723, σκέψη 36).

73. Παρά ταύτα, η επίκληση και μόνο θεμιτού σκοπού δεν αρκεί για τον αποκλεισμό του χαρακτηρισμού διαφορετικής μεταχείρισης ως «μεροληπτικής». Συγκεκριμένα, το ζήτημα είναι αν ο επίμαχος σκοπός είναι ικανός να δικαιολογήσει την προμνησθείσα διαφορετική μεταχείριση, «δηλαδή, κατ' ουσίαν, κατά πόσον στηρίζεται σε αντικειμενικό και εύλογο κριτήριο και τελεί σε αναλογία προς τον επιδιωκόμενο σκοπό» [41].

74. Λαμβανομένου, πάντως, υπόψη του προμνησθέντος πλαισίου ανάλυσης, θα αναπτύξω τις παρατηρήσεις μου σχετικά με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας σε επόμενο στάδιο των παρουσών προτάσεων.

β) Επί του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 14, της οδηγίας 2009/72

75. Όπως προεκτέθηκε, το περιθώριο ελιγμών που διαθέτουν τα κράτη μέλη για να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να δημιουργηθεί ένα σύστημα πρόσβασης των τρίτων δεν τους επιτρέπει να αγνοήσουν την αρχή της ελεύθερης πρόσβασης στα δίκτυα που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72, όταν δεν πρόκειται για τις περιπτώσεις στις οποίες η εν λόγω οδηγία προβλέπει εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις [42].

76. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, παράγραφος 14, της οδηγίας 2009/72 παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να μην εφαρμόσουν τις διατάξεις του άρθρου 32 της ίδιας οδηγίας «αν η εφαρμογή αυτή συνεπάγεται τον κίνδυνο να εμποδιστεί η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται προς το κοινό οικονομικό συμφέρον στις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας και εφόσον η ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών δεν θίγεται σε μέτρο αντίθετο προς το συμφέρον της Κοινότητας».

77. Σε συνέχεια της ως άνω διάταξης, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει ότι, τηρώντας πλήρως το άρθρο 86 ΕΚ (νυν άρθρο 106 ΣΛΕΕ), τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες μπορεί να αφορούν την ασφάλεια του εφοδιασμού [43].

78. Επομένως, οι εν λόγω υποχρεώσεις πρέπει να νοούνται ως «μέτρα δημόσιας παρεμβάσεως στη λειτουργία της συγκεκριμένης αγοράς, τα οποία επιβάλλουν σε επιχειρήσεις του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, προς τον σκοπό της επιδίωξης γενικού οικονομικού συμφέροντος, την υποχρέωση να δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά βάσει κριτηρίων επιβαλλόμενων από τις δημόσιες αρχές» [44].

79. Εντούτοις, οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας τις οποίες μπορεί να επιβάλει ένα κράτος μέλος στις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας οριοθετούνται. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 προβλέπει ότι οι ίδιες ως άνω υποχρεώσεις πρέπει «να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας της Κοινότητας στους εθνικούς καταναλωτές».

41 Απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 85).

42 Απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, σκέψη 55).

43 Αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 38), και της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 87).

44 Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, σκέψη 45).

80. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη το άρθρο 106 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι από το ίδιο το γράμμα της εν λόγω διάταξης προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες μπορούν να επιβάλλονται στις επιχειρήσεις κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 πρέπει να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας [45].

81. Από το σύνολο των ως άνω διατάξεων συμπεραίνω ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις εγκαταστάσεις παραγωγής υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σχετικές με την ασφάλεια του εφοδιασμού ακόμη και αν η εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων θα παρεμπόδιζε την ελεύθερη πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα.

82. Η εν λόγω δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη δεν είναι, πάντως, απεριόριστη δεδομένου ότι τα εθνικά μέτρα, τα οποία πρέπει να ληφθούν χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να επηρεάζουν την ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών σε βαθμό που αντιβαίνει προς τα συμφέροντα της Ένωσης. Επιπλέον, οι υποχρεώσεις που συνεπάγονται τα εν λόγω μέτρα πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες. Οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, κυρίως, πρέπει να διασφαλίζουν στις εγκαταστάσεις παραγωγής της Ένωσης ισότιμη πρόσβαση στους εθνικούς καταναλωτές. Τέλος, οι ίδιες αυτές υποχρεώσεις πρέπει να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

83. Καίτοι απόκειται στο Curtea de Apel București (εφετείο Βουκουρεστίου) να εξακριβώσει ότι, εν προκειμένω, το επίμαχο μέτρο, αφενός, επιβάλλει όντως υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και, αφετέρου, πληροί το σύνολο των προμνησθεισών απαιτήσεων, το Δικαστήριο μπορεί να του παράσχει κάθε αναγκαία διευκρίνιση για την εν λόγω εξακρίβωση.

84. Εξάλλου, παρατηρώ, με κάποια έκπληξη, ότι οι μετέχοντες στη διαδικασία που υποστηρίζουν ότι το επίμαχο μέτρο συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης παραπέμπουν στην ασφάλεια του εφοδιασμού χωρίς κανένας εξ αυτών να επικαλεστεί το ευεργέτημα του άρθρου 3 της οδηγίας 2009/72 και, ως εκ τούτου, να εκθέσει τους λόγους που τους οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η εγγυημένη πρόσβαση, όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο, ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της εν λόγω διάταξης.

85. Όσον αφορά την ύπαρξη υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που επιβάλλονται στις οικείες εγκαταστάσεις παραγωγής, δεν θεωρώ ότι η εγγυημένη πρόσβαση, όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο, εμπίπτει στις εν λόγω υποχρεώσεις. Συγκεκριμένα, η εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα δεν περιορίζει την ελευθερία δραστηριοποίησης των εγκαταστάσεων παραγωγής που επωφελούνται αυτής στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Αντιθέτως, οι εγκαταστάσεις στις οποίες παρέχεται η εν λόγω πρόσβαση επωφελούνται αναμφισβήτητου οικονομικού πλεονεκτήματος υπό την έννοια της βεβαιότητας διοχέτευσης της πωλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

86. Επιπλέον, δεν γνωρίζω τη διαδικασία που εφάρμοσε η Ρουμανική Κυβέρνηση ούτε τους λόγους που την οδήγησαν να ορίσει τις συγκεκριμένες εγκαταστάσεις παραγωγής. Όσον αφορά, για παράδειγμα, τον μεροληπτικό χαρακτήρα του επίμαχου μέτρου, θα απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν υπήρχαν άλλες εγκαταστάσεις παραγωγής ικανές να εκπληρώσουν τις ίδιες υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας με εκείνες που ορίστηκαν με την απόφαση 138/2013 [46].

[45] Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 42).

[46] Βλ. αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 86), και της 29ης Σεπτεμβρίου 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, σκέψη 89).

87. Όσον αφορά την απαίτηση κατά την οποία οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης στους εθνικούς καταναλωτές, η εγγυημένη πρόσβαση είναι, όπως προεκτέθηκε, μηχανισμός ο οποίος διασφαλίζει στις εγκαταστάσεις παραγωγής που υπάγονται σε αυτόν πρόσβαση στα δίκτυα με σκοπό τη διοχέτευση της πωλούμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

88. Λόγω, αφενός, της εγγενώς περιορισμένης χωρητικότητας των συστημάτων μεταφοράς και διανομής και, αφετέρου, της κατανομής χωρητικότητας την οποία συνεπάγεται η εγγυημένη πρόσβαση, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η χωρητικότητα που κατανέμεται τοιουτοτρόπως μειώνει στο ίδιο μέτρο τη χωρητικότητα που μπορεί να διατεθεί στη διοχέτευση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται σε εγκαταστάσεις που δεν επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης. Επομένως, οι εν λόγω εγκαταστάσεις αδυνατούν να εκτελέσουν, εν όλω ή εν μέρει, τις συμφωνίες που έχουν συνάψει. Με άλλα λόγια, καίτοι η ανεπαρκής χωρητικότητα των δικτύων δεν οφείλεται στην παροχή εγγυημένης πρόσβασης, η εν λόγω πρόσβαση αυξάνει την έλλειψη χωρητικότητας για τις εγκαταστάσεις που δεν επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης.

89. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω, το άρθρο 5, παράγραφος 3, του νόμου 123/2012 και τα άρθρα 1 και 2 της απόφασης 138/2013 διασφάλισαν την πρόσβαση στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας των εγκαταστάσεων παραγωγής για τουλάχιστον 700 MW.

90. Επομένως, το επίμαχο μέτρο εμπόδισε, τουλάχιστον δυνητικώς και εν μέρει, τις εγκαταστάσεις παραγωγής που δεν επωφελούνται αυτού να εκτελέσουν τις συμφωνίες που είχαν συνάψει και, ως εκ τούτου, ήταν ικανό να επηρεάσει την ισότιμη πρόσβαση των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης στους εθνικούς καταναλωτές.

91. Εφόσον συμμερίζεται τις ως άνω παρατηρήσεις, το Δικαστήριο θα πρέπει να διαπιστώσει ότι το επίμαχο μέτρο δεν συνάδει προς το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, και το άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72. Σε αντίθετη περίπτωση, στις παρατηρήσεις που ακολουθούν εξετάζεται η συμβατότητα του επίμαχου μέτρου με τις σχετικές διατάξεις.

92. Όσον αφορά τη συνεκτίμηση του άρθρου 106 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το εθνικό μέτρο με το οποίο επιβάλλονται υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και, επομένως, «να είναι πρόσφορ[ο] για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει και να μην υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο[47]».

γ) Επί της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας

93. Όπως υποστήριξε το Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri (Υπουργείο Οικονομίας, Ενέργειας και Επιχειρηματικότητας, Ρουμανία) ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, το επίμαχο μέτρο λήφθηκε, σε συνδυασμό με την κατά προτεραιότητα κατανομή και την υποχρέωση παροχής βοηθητικών υπηρεσιών, για τη δημιουργία δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής, η οποία κατέστη αναγκαία για πλείονες λόγους, οι οποίοι έθεταν στο σύνολό τους σε κίνδυνο την ασφάλεια του εφοδιασμού της Ρουμανίας σε ηλεκτρική ενέργεια.

94. Συγκεκριμένα, έπρεπε να δημιουργηθεί δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής με τη χρήση μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με σκοπό, πρώτον, τη δυνατότητα ικανοποίησης της ζήτησης κατά τις περιόδους αιχμής κατανάλωσης, δεύτερον, την ύπαρξη εγκαταστάσεων που θα μπορούν

[47] Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, σκέψη 55).

να αντικαταστήσουν εκείνες που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε περίπτωση μη διαθεσιμότητας της πηγής και τέλος, τρίτον, την ανταπόκριση στην αναμενόμενη αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου 4M MC [48].

95. Όσον αφορά την εξέταση της αναλογικότητας, πρέπει, κατά πρώτον, να εξακριβωθεί αν το μέτρο είναι ικανό να επιτύχει τον σκοπό που συνίσταται στη δημιουργία δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής. Επ' αυτού, εξέτασα τον λόγο για τον οποίο, τόσο στην απόφαση 138/2013 όσο και στην απόφαση περί παραπομπής, επισημαίνεται ότι η εγγυημένη πρόσβαση, όπως προβλέπεται από το ρουμανικό δίκαιο, διασφάλισε τη «συνεχή λειτουργία» των εγκαταστάσεων παραγωγής που επωφελήθηκαν αυτής. Κατά τη γνώμη μου, η εγγυημένη πρόσβαση δεν είναι ικανή να διασφαλίσει, αφ' εαυτής, τη συνεχή λειτουργία εγκατάστασης παραγωγής δεδομένου ότι συνιστά μόνον εγγύηση πρόσβασης στα δίκτυα. Για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω, φρονώ ότι είναι ορθότερο να θεωρηθεί ότι η συνεχής λειτουργία των εγκαταστάσεων της SC Complexul Energetic Hunedoara και της SC Complexul Energetic Oltenia ήταν αποτέλεσμα του συνδυασμού της κατά προτεραιότητα κατανομής και της εγγυημένης πρόσβασης, όπως προβλέπονται από το ρουμανικό δίκαιο [49].

96. Κατ' αρχάς, η κατά προτεραιότητα κατανομή κατέστησε δυνατή την κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις της SC Complexul Energetic Hunedoara και της SC Complexul Energetic Oltenia από την Transelectrica χωρίς να ληφθεί, εξ ορισμού, υπόψη η οικονομική προτεραιότητα. Εν συνεχεία, η εγγυημένη πρόσβαση διασφάλισε για τις εν λόγω εγκαταστάσεις ότι η παραγόμενη και κατά προτεραιότητα κατανεμόμενη ηλεκτρική ενέργεια θα είχε πρόσβαση στα δίκτυα ακόμη και αν η χωρητικότητά τους πιθανώς να μην καθιστούσε κάτι τέτοιο δυνατό.

97. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η αξία της εγγυημένης πρόσβασης είναι συνάρτηση της χωρητικότητας των συστημάτων μεταφοράς και διανομής. Επομένως, η βεβαιότητα που συνεπάγεται η εγγυημένη πρόσβαση αποκτά μεγαλύτερη αξία για τις εγκαταστάσεις παραγωγής που επωφελούνται αυτής δεδομένου ότι τα συστήματα μεταφοράς και διανομής πάσχουν διαρθρωτική ανεπάρκεια χωρητικότητας. Αντιστρόφως, η εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα δεν έχει νόημα όταν η χωρητικότητά τους υπερβαίνει την ποσότητα της διοχετευόμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

98. Δεδομένου ότι διασφαλίζει εν μέρει τη συνεχή λειτουργία των εγκαταστάσεων παραγωγής που επωφελούνται εγγυημένης πρόσβασης, δεν αμφιβάλλω ότι η εν λόγω εγγυημένη πρόσβαση μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής ικανής να διασφαλίσει την ασφάλεια του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια κράτους μέλους όπως η Ρουμανία [50].

99. Κατά δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί αν το επίμαχο μέτρο μπορεί να θεωρηθεί αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού της δημιουργίας δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής. Συναφώς, θα απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, αφενός, να εξακριβώσει αν η έλλειψη εγγυημένης πρόσβασης συνεπαγόταν κίνδυνο παρεμπόδισης της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών

[48] «The 4M Market coupling is the day ahead electricity trading platform of the CEE region» (Sterpu, V., *The analysis of 4M MC electricity market*, Erasmus University Rotterdam, 2018, σ. 8, https://thesis.eur.nl/pub/44746/Sterpu-V.-447658-.pdf).

[49] Εξάλλου, την πρώτη αυτή ρύθμιση η οποία συνίστατο στην κατά προτεραιότητα κατανομή και στην εγγυημένη πρόσβαση διαδέχθηκε δεύτερη ρύθμιση η οποία θεωρώ ότι επιδίωκε τον ίδιο σκοπό και συνίστατο στην επιβολή υποχρέωσης στην SC Complexul Energetic Hunedoara και στην SC Complexul Energetic Oltenia να παράσχουν στην Transelectrica βοηθητικές υπηρεσίες ηλεκτρικής ισχύος τουλάχιστον 1 000 MW.

[50] Όπως προεκτέθηκε, κατά την αιτιολογική σκέψη 60 της οδηγίας 2009/28, η εγγυημένη πρόσβαση εξασφαλίζει ότι «οι εγκαταστάσεις που είναι συνδεδεμένες με το δίκτυο να μπορούν να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές».

κοινής ωφέλειας εκ μέρους των εγκαταστάσεων παραγωγής που επωφελούνταν αυτής και, αφετέρου, να εξετάσει αν η εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων μπορούσε να επιτευχθεί με άλλα μέσα τα οποία δεν θα έθιγαν το δικαίωμα πρόσβασης στα δίκτυα [51].

100. Όσον αφορά τον κίνδυνο παρεμπόδισης των εγκαταστάσεων παραγωγής κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας εάν στερούνταν το επίμαχο μέτρο, θεωρώ ότι το αιτούν δικαστήριο θα μπορούσε να εξετάσει τη χωρητικότητα των συστημάτων μεταφοράς και διανομής και, ιδίως, τη διαρθρωτική επάρκεια ή ανεπάρκειά τους.

101. Όσον αφορά την ύπαρξη άλλων μέσων που δεν θίγουν το δικαίωμα πρόσβασης στα δίκτυα και καθιστούν δυνατή την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, το Δικαστήριο μπορεί να υπενθυμίσει λυσιτελώς τη νομολογία του κατά την οποία, «[β]εβαίως, όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται το άρθρο 90, παράγραφος 2, οφείλει να αποδείξει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπει η διάταξη αυτή, πλην όμως αυτό το βάρος αποδείξεως δεν φθάνει μέχρι του σημείου να υποχρεούται το κράτος αυτό, όταν εκθέτει εμπεριστατωμένα τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι, σε περίπτωση καταργήσεως των βαλλομένων μέτρων, θα κινδύνευε η εκπλήρωση αποστολής γενικού οικονομικού συμφέροντος υπό συνθήκες οικονομικά αποδεκτές, να αποδείξει περαιτέρω κατά τρόπο θετικό ότι κανένα άλλο νοητό μέτρο, εξ ορισμού υποθετικό, δεν μπορεί να εξασφαλίσει την εκπλήρωση της εν λόγω αποστολής υπό τους ίδιους όρους» [52].

102. Εν κατακλείδι, εκτιμώ ότι στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κράτος μέλος μπορεί να παρέχει εγγυημένη πρόσβαση στα δίκτυα σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια του εφοδιασμού του, υπό την προϋπόθεση ότι, αφενός, διασφαλίζεται η πρόσβαση στα δίκτυα για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η οποία παρασχέθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, και ότι, αφετέρου, πληρούνται οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 και –στην περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο προσδιορίσει υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που επιβλήθηκαν στις εν λόγω εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας– στο άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, της εν λόγω οδηγίας και εφόσον η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

V. Πρόταση

103. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του Curtea de Apel București (εφετείου Βουκουρεστίου, Ρουμανία), όπως αναδιατυπώθηκε, ως εξής:

Το άρθρο 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ, το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, και το άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ, έχουν την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε

[51] Απόφαση της 22ας Μαΐου 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, σκέψη 60).

[52] Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-159/94, EU:C:1997:501, σκέψη 101).

αυτά εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση με την οποία παρέχεται εγγυημένη πρόσβαση στα συστήματα μεταφοράς και διανομής σε ορισμένες εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια του εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται η πρόσβαση στα δίκτυα για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η οποία παρασχέθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2009/28, ότι πληρούνται οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/72 και –στην περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο προσδιορίσει υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που επιβλήθηκαν στις εν λόγω εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας– στο άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 14, της εν λόγω οδηγίας και εφόσον η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν οι ως άνω προϋποθέσεις πληρούνται στην υπόθεση της κύριας δίκης.